

DOI 10.31909/26168774.2020-(46)-9

УДК 80(477.74)(091)

Тетяна ЄРИЧ*

БЕССАРАБСЬКА ПЛЕЯДА ПРЕДСТАВНИКІВ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ (XIX – XX ст.)

Зі значної плеяди талановитих вихідців з Південної Бессарабії проаналізовано творчий доробок найбільш відомих філологів – науковців, літераторів, публіцистів; зроблено спробу по новому оцінити їх літературну та наукову спадщину. До статті увійшла інформація про митців-філологів, які мешкали в регіоні в середині XIX – XX ст., чия діяльність в галузі філології набула всесвітнього наукового визнання.

Славіст, літературний історик і бібліограф Теодоров-Балан Олександр Стоянов був професором слов'янської етнографії, діалектології та історії болгарської мови. Пройшов шлях від керівника відділу болгарської і слов'янської літератури до ректора Софійського університету ім. Климента Охридського, був почесним доктором Софійського університету, академіком Болгарської академії наук. Міжнародне визнання отримав Берков П.Н. В переліку його посад і звань найпочеснішими є член кількох учених рад, голова секції літературознавства та мовознавства, заступник голови Комісії з історії філологічних наук при Відділенні літератури і мови АН СРСР, член-кореспондент АН СРСР, голова Інформаційно-бібліографічної комісії при Міжнародному комітеті славістів, почесний доктор Берлінського університету ім. Гумбольдта. Бессарабський поет Ковальджи К.В. набув всесвітньої відомості. Його творчість публікувалася європейськими мовами в Румунії, Польщі, Болгарії, Молдові. Відомий своєю незалежною літературною позицією імаїльчанин Дімов Л.Н. був засновником модерністського літературного напрямку «онірізм» у румунській літературі 1960-х років. Драматург та перекладач, Член Союзу письменників СРСР Константиновський І. Д. займався перекладами сучасної та класичної художньої прози з румунської, публікував літературознавчі статті. Один з перших в радянській літературі торкнувся теми Холокосту в Польщі та Румунії.

Важливим моментом є популяризація серед молоді відомостей про талановитих особистостей, що дає підстави пишатися своєю історією, своїми співвітчизниками і на їх прикладах виховувати молоде покоління.

Ключові слова: Південна Бессарабія, філологія, наука, поетична творчість, література.

Останніми роками ми спостерігаємо за стрімкою активізацією уваги до творчої та наукової спадщини видатних представників гуманітаристики. Не оминули своєю увагою дослідники й творчий доробок митців філологічного спрямування, чие життя та діяльність були пов'язані з територією, що має в літературі назву Українське Придунав'я або Південна Бессарабія. Серед тих, хто

* Єрич Т., кандидат історичних наук, старший викладач, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, E-mail: erichtatyana04@gmail.com

намагається реконструювати основні лінії та обставини життєвого шляху, оцінити внесок відомих бессарабців – поетів, письменників, філологів-науковців, публіцистів в розвиток філології ми можемо назвати сучасних дослідників: Гончарову Н., Мустяце С., Циганенко Л., Дзиковську Л., Урсу В., Кольцун Н., Колесника Ю., Райбедюк Г., Шевчук Т. та інших.

Серед плеяди відомих особистостей, які народилися в Південній Бессарабії, є група осіб, чия діяльність в галузі філології набула всесвітнього наукового визнання. Захоплення філологією стало їх науковим кредо, натхненням, професією. Завдання нашої статті – проаналізувати діяльність найбільш відомих філологів регіону – науковців, поетів, письменників виходячи з хронологічного підходу; по новому оцінити їх літературну та наукову спадщину.

Відомий славіст, патріарх болгарського мовознавства, літературний історик і бібліограф Теодоров-Балан Олександр Стоянов, народився 27 жовтня 1859 року в с. Кубей (нині – *Болградський район, Одеська область, Україна*) в родині бессарабських болгар, які переселилися до краю з болгарського містечка Слівен¹. Освіту отримав в Празі, ставши спеціалістом по славістиці в Карловому університеті. У середині 80-х років XIX ст. оселився в Софії, де невдовзі став професором слов'янської етнографії, діалектології та історії болгарської мови. З 1888 року життя науковця було пов'язано з Софійським університетом. Спочатку Олександр Теодоров-Балан виконував обов'язки керівника відділу болгарської і слов'янської літератури, а у 1889 році його було обрано першим ректором Софійського університету ім. Климента Охридського. У 30-40-х роках XX ст. він був почесним доктором Софійського університету, академіком Болгарської академії наук.

Науковий доробок О. Теодорова-Балана пов'язаний з працями по болгарській граматиці («Кирил і Мефодій» (1920), «Нова болгарська граматика» (1940), «Нова болгарська граматика для всіх» (1958)), болгарській літературі («Болгарська література» (1896)), особливостям болгарського фонології. Він завзято підтримував ідеї лінгвістичного пуризму («Боротьба за сучасну орфографію» (1924)). Наукова спадщина Теодорова-Балана нараховує 886 назв, включаючи книги, статті, нариси, з яких 310 присвячено болгарській мові². О. Теодоров-Балан відіграв надзвичайну роль у створенні літературної болгарської мови, винайшов на заміну турцизмів і грецизмів нові болгарські слова, багато з яких міцно увійшли до літературного обігу.

Доктор філологічних наук, професор, літературознавець і бібліограф Берков Павло Наумович народився 2 грудня 1896 року в Акермані (нині – *місто Білгород-Дністровський, Одеська область, Україна*) в єврейській родині. Після складання іспитів на атестат зрілості (екстерном) у 1917 році вступив на історико-філологічний факультет Новоросійського університету, однак вищу освіту отримав вже у Віденському університеті в 1923 році. Проблематика його випускового наукового дослідження торкалася питань відображення російської дійсності кінця XIX ст. у творах А.П. Чехова. В цьому ж році Павло Наумович переїжджає до СРСР, де займається викладанням російської мови і літератури, а з 1926 р. вступає

¹ Олександр Теодоров-Балан (2012). URL: http://izmail.es/print_version/article/269

² Грашева Л. и др. (2003). Теодоров-Балан, Олександр Стоянов. *Кирило-Методієвська енциклопедія* (на болгарском языке). София: изд. на БАН, Институт за литература; акад. издателство «Марин Дринов». Т. IV (допълнения). С. 44-47.

на роботу до Ленінградського педагогічного інституту імені О. Герцена³. Викладацька діяльність межує з заняттями наукою: 1929 року Павло Наумович захистив кандидатську, а 1936 – докторську дисертації.

Член кількох учених рад, голова секції літературознавства та мовознавства, заступник голови Комісії з історії філологічних наук при Відділенні літератури і мови АН СРСР, член-кореспондент АН СРСР, голова Інформаційно-бібліографічної комісії при Міжнародному комітеті славистів, почесний доктор Берлінського університету ім. Гумбольдта – ось далеко не повний перелік посад і звань П.Н. Беркова.

Павлу Наумовичу належить понад 700 наукових публікацій, більша частина яких присвячена історії російської літератури XVIII ст., творчості російських письменників, бібліографії, теоретичним аспектам текстологічної роботи тощо. Автор фундаментальних праць «Історія російської журналістики XVIII ст.» (1952), «Історія російської комедії XVIII ст.» (1977). Він суттєво розширив джерелознавчу базу для дослідження російської літератури – був ініціатором і керівником низки видавничих проєктів: «Опис видань громадського друку 1707 – січень 1725» (1955), «Опис видань, надрукованих кирилицею. 1689 – січень 1725 рр.» (1958), «Історія російської літератури XVIII ст. Бібліографічний покажчик» (1968) тощо⁴.

Південно-бессарабська земля подарувала світу чимало поетів: Анатолій Гейнцельман, Вільгельм Зоргенфрей, Давид Бродський, Еміліан Буков, Володимир і Катерина Каварналі, Яків Славов, Олександр Лунгу, Леонід Дімов, Кирило Ковальджи, Павло Боцу, Петро Бурлак-Волканов, Михайло Василюк та багато інших⁵. Зупинимося на стислому аналізі творчості деяких з них.

Талановитий поет Срібного віку, перекладач, символіст, один з діячів епохи модернізму Вільгельм Олександрович Зоргенфрей народився в Акермані 9 вересня 1882 року в Акермані (нині – місто Білгород-Дністровський, Одеська область, Україна). Його батько був етнічним німцем, а мати – вірменкою. Хоча Зоргенфрей отримав спеціальність інженера-технолога, поезія займала вагоме місце в його житті. В якості поета дебютував у 1905 році в символістському часопису «Питання життя». Зустріч у 1906 р. з О. Блоком справила глибокий вплив на творчість Вільгельма Зоргенфрея. Вірші Вільгельм Олександрович підписував псевдонімом Гильом ZZ або просто ZZ. Свою єдину надруковану книгу віршів «Страсна субота» (1922) присвятив пам'яті Олександра Блока. Під час сталінських репресій Вільгельма Олександровича Зоргенфрея було заарештовано та звинувачено у антирадянській контрреволюційній діяльності. 21 вересня 1938 року Вільгельма Зоргенфрея розстріляли в будинку Ленінградської в'язниці. Реабілітували поета лише в 1958 році посмертно⁶.

На жаль у певне забуття потрапили талановиті бессарабські поети – брат і сестра Каварналі. Володимир Каварналі народився 10 серпня 1910 року, а його сестра Катерина Каварналі 29 вересня 1918 року в місті Болград (Одеська область, Україна). Володимир закінчив факультет філології та філософії Бухарестського

³ Лотман Ю.М. (1970). Павел Наумович Берков. *Труды по русской и славянской филологии*. Т. 15. Литературоведение. Тарту. С. 383-384.

⁴ Берков П.Н. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Берков_Павел_Наумович

⁵ Циганенко Л., Мусяце С. та інші (2019). Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мусяце. Ізмаїл-Кишинеу. 280 с.

⁶ Орлова Е.И. (2017). Вильгельм Зоргенфрей, человек литературы. МГУ им. М.В. Ломоносова. № 2. С. 279-290.

університету в 1932 році, сестра навчалася в інституті ім. М. Горького (Бухарест), Академії політичної просвіти ім. Штефана Георгіу (Бухарест, 1946-1947). Вірші почали писати ще в дитинстві. Володимир Каварналі перші вірші надрукував у журналі «Bugeacul» («Буджак», Болград). Пізніше опановує сторінки журналів «Viața Românească» («Румунське життя»), «Dimineața» («Ранок»), «Universul» («Всесвіт»), «Pagini Basarabene» («Бессарабські сторінки»), «Revista Scriitorilor și Scriitoarelor Români» («Журнал румунських письменників»).

Перша збірка віршів під назвою «Poezii» («Поезія») (Бухарест, 1934) отримує премію фонду короля Кароля II. Член Спілки письменників Румунії (1934). Видає збірку віршів «Răsadul verde al inimii – stelele de sus îl plouă» (Болград, 1939). В цей же період, на сторінках журналів «Familia noastră» («Наша родина»), «Scriitoare și scriitori români» («Румунські письменники»), «Generația nouă и Bugeacul» («Нова генерація Буджаку») активно друкується його сестра – Катерина Каварналі⁷. На початку 40-х років ХХ ст. вона переїжджає до Бухаресту. Подальша доля Катерини Каварналі невідома.

У 1942 році Володимира Каварналі звинувачують в симпатіях до комуністів і відправляють з обмеженням в праві пересування спочатку до Болграду, а потім у Бухарест. Лише в 1948 році Володимира Каварналі відновлюють в правах, призначають радником з питань культури в Міністерстві національної освіти. Повторно затверджений в якості члена Спілки письменників з новим квитком (1949) та призначений відповідальним відділу дитячої та юнацької літератури, він активно займається перекладацькою діяльністю⁸.

Наступний представник славетної плеяди бессарабських митців – Яків Славов – поет модерністського напрямку, літературний критик, народився в Болграді (*нині – Одеська область, Україна*) в лютому 1911 року. Після закінчення Болградського ліцею став студентом математичного факультету Ясського університету, який не закінчив з причин матеріального характеру.

Кореспондент літературного журналу «Limba Română» («Румунська мова»), головним редактором якого був В. Корбаска. 1935 року дебютує з віршами «Cimitir părăsit» («Покинутий цвинтар») та «Turbulente» («Безладний») в журналі «Bugeacul» («Буджак»). З 1936 по 1940 роки – редактор цього журналу, а в період між 1937 та 1940 – співробітник Кишинівських літературних журналів, друкує вірші на сторінках часописів «Poetul» («Поет»), «Itinerar» («Маршрут»), «Pagini basarabene» («Бессарабські сторінки»), «Viața Basarabiei» («Життя Бессарабії») в Яссах (Румунія)⁹.

Всесвітньої відомості набула творчість бессарабського поета з болгаро-вірменським корінням Кирила Володимировича Ковальджи. Після закінчення Літературного інституту ім. О. Горького (1954) він працював журналістом в Кишиневі (до 1959)¹⁰. З 70-х років ХХ ст. на журналістсько-адміністративній роботі у відомих журналах та альманахах: «Радянська література» (на іноземних мовах), «Літературний огляд», «Муза», «Юність».

Головний редактор видавництва «Московський робітник» (1992-2000), керівник програми Інтернет-журналу «Пролог» (Фонд СЕП, 2001-2013), з березня

⁷ Колесник Ю. (2000). Basarabia necunoscută. Кишинів. С. 230-233.

⁸ Колесник Ю. (2019). Володимир Каварналі. В кн. : Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мустяце. Ізмаїл-Кишинев. С. 137-138

⁹ Колесник Ю. (2011). Timp și Istorie. Autori de la «Viața Basarabiei». Кишинев. С. 319-330.

¹⁰ Зоммер Т. (2010). Литературное досье: Кирилл Ковальджи. М.: Гуманитарий. 230 с.

2013 – головний редактор журналу СПМ «Кольцо А». Лауреат літературної премії Союзу письменників Москви «Вінець» (2000), премії тижневика «Поетоград» (2010), премії журналу «Діти Ра» (2014, 2016). Заслужений діяч культури РФ (2006). Автор багатьох книг віршів, а саме «Випробування» (1956); «Голоси» (1972); «Книга лірики» (1993); «Невидимий поріг» (1999); «Зерна» (2005); «Вибрана лірика» (2007); «Моя мозаїка або по слідах кентавра» (2013); і прози – роман «Лиманські історії» (1970); «Свіча на протязі» (1996); «Зворотній відлік» (2004). Вірші та проза перекладені європейськими мовами, персональні видання виходили в Румунії, Польщі, Болгарії, Молдові¹¹.

Лише останніми роками спеціалісти звернули увагу на творчий доробок ізмаїльчанина Леоніда Наумовича Дімова (*справжнє прізвище – Мордкович – авт.*), який народився в січні 1926 року в родині з єврейсько-болгарським корінням. Автор багатьох поетичних збірок та перекладів румунською мовою творів Марселя Реймона (Marcel Raymond), Курціо Малапарте (Curzio Malaparte), Жерараде Нерваля (Gérardde Nerval), Андрія Білого, Михайла Лермонтова, один із засновників модерністського літературного напрямку «оніризм» у румунській літературі 1960-х років¹².

Певний час був редактором журналу «Літературна Румунія». Серед його творів: «7 роете» (7 поем, 1968); «Pe malul Styxului» (На березі Стікса, 1968); «Carte de vise» (Книга відвідувань, 1969); «Deschideri» (Відкриття, 1972); «La sarăt» (Наприкінці, 1974); «Dialectica vârstelor» (Діалектика віків, 1977); «Tinerețe fără bătrânețe» (Юність без старості, 1978); «Spectacol» (Спектакль, 1979)¹³. Virізнявся своєю незалежною літературною позицією.

23 лютого 1942 року в с. Кацбах Тарутинського району народився Михайло Деонисович Василук – талановитий самородок, поет, неординарна особистість, співець «Придунаю журавлиного». Як зазначає професорка Галина Райбедюк, «для мешканців південноукраїнського краю його ім'я давно стало духовною оазою»¹⁴. Він був не лише прекрасним поетом і композитором, талановитим бандуристом і співаком, а й організатором національно-культурних дійств, громадським діячем, першим головою «Просвіти» в Ізмаїлі. Багато його віршів присвячено кобзарській темі («Кобзарі», «Бандурі»). Член Спілки кобзарів України. Писав вірші, пісні, робив сучасні обробки українських народних пісень¹⁵. Трагічний випадок 11 вересня 1991 року обірвав на 49 році життя Михайла Деонисовича. Але «...про нього пам'ятають, як про істинного патріота, людину дивовижної чистоти помислів і почуттів, експресивну й навіть емоційно-гарячкувату, однак добру, до самозабуття чесну й активно небайдужу до всього облудного й неправдивого. Таким він був і в поезії – чесний, щирий, до нестями закоханий у рідні джерела, у

¹¹ Дзиковська Л. (2019). Кирило Володимирович Ковальджи. В кн. : Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мустяце. Ізмаїл-Кишинев. С. 159-160.

¹² Леонид Наумович Димов (1926 – 1987). Информационный портал. URL: https://izmail.es/print_version/article/8764

¹³ Димов Леонид. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>

¹⁴ Райбедюк Г.(2020). Ніжне серце моє на долоні бандури цвіло: світлій пам'яті Придунайського поета-кобзаря. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1207860519548106&id=100009725085718

¹⁵ Картельян О. (2011). Нежное сердце в ладони бандуры. Памяти М. Василюка. Уездный телеграф. 14 сентября. С. 6.

рідне Слово, яке любив ніжно, по-синівськи і якому служив благовійно, по-лицарськи»¹⁶.

Доволі представницькою виглядає плеяда південно-бессарабських письменників, які творили в середині XIX – XX ст.: Гавриїл Божилов, Яків Ботошанський, Даниїл Шехтер, Іоанн Сулаков, Ілля Константиновський, Олександр Громов та інші.

Ілля Вилковський – перший літературний псевдонім письменника, драматурга та перекладача Іллі Давидовича Константиновського, який народився (8 (21) травня 1913 р. у Вилково Ізмаїльського повіту Бессарабської губернії (*нині – Кілійський район Одеської області, Україна*). Протягом всього життя Вилково для письменника стало символом життєвої ідилії. У шкільні роки родина Константиновських переїхала до Кілії – це стало для Іллі однією з перших дитячих «трагедій»: «Рідний дім, в якому я жив завжди, одинока стара айва під вікнами, єрики, човни, верби та весь непорушний світ на воді, що оточував мене з тих пір, як я себе пам'ятав – все зникло в одну мить назавжди: ми переїхали до міста»¹⁷.

В 1936 р. Ілля Давидович закінчив юридичний факультет Бухарестського університету. Перші публікації вийшли в 1930 році румунською. Співпрацював у газетах «Cavantul liber» (1933–1936 pp.), «Era nova» (1936–1937 pp.), «Vata Romaneasca» (1938 p.), «Adevarul literar si artistic» (1939 p.). Після приєднання Бессарабії до СРСР (1940 р.) жив та працював у Москві. В часи Другої світової війни служив фронтовим кореспондентом.

Творчий шлях І. Константиновського багатий і різноманітний: окрім діяльності письменника він займався перекладами сучасної та класичної художньої прози з румунської, публікував літературознавчі статті. Перша книжна публікація – збірка нарисів «Гітлер в Румунії» (1941 р.). Член Союзу письменників СРСР з 1955 р. Відомий також творами: «Перший арешт» (1960 р.), «Повернення до Бухаресту» (1963 р.), «Ланцюг» (1969 р.), «Судний день або сповідь радянського єврея» (Іерусалим, 1990 р.) тощо. Одним з перших в радянській літературі торкнувся теми Холокосту в Польщі та Румунії (повість «Термін давності», 1966 р.). Роман «Сейдар у Варшаві» було нелегально вивезено з СРСР до Франції (1980 р.)¹⁸.

Все, про що писав Ілля Давидович, цікаво й сьогодні, тому що його твори мають художню цінність. Вони несуть не лише інформацію, а й емоційне наповнення, здійснюючи позитивний вплив на почуття і розум читача.

Багато талановитих особистостей виховала південно-бессарабська земля. Одним з головних завдань сучасних істориків-регіоналів є, на нашу думку, необхідність популяризації серед молоді інформації про відомих співвітчизників, що дає підстави підростаючому поколінню пишатися своєю Батьківщиною, історією свого народу.

¹⁶ Райбедюк Г.(2020). Ніжне серце моє на долоні бандури цвіло: світлій пам'яті Придунайського поета-кобзаря. URL:

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1207860519548106&id=100009725085718

¹⁷ Писатель Илья Константиновский. URL: <https://www.tgavan.com.ua/pisatel-ilya-konstantinovskij-rodilsya-i-zhil-v-vilkovo/>

¹⁸ Глушак А.С. Константиновський Ілля. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=4996

Література:

- Александр Теодоров-Балан (2012). URL: http://izmail.es/print_version/article/269
- Берков П.Н. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Берков_Павел_Наумович
- Глушак А.С. Константиновський Ілля. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=4996
- Грашева Л. и др. (2003). Теодоров-Балан, Александър Стоянов. Кирило-Методиевска енциклопедия (на българском языке). София: изд. на БАН, Институт за литература; акад. издателство «Марин Дринов». Т. IV (допълнения). С. 44-47.
- Дзиковська Л. (2019). Кирило Володимирович Ковальджи. В кн. : Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мустяце. Ізмаїл -Кишинєу. С. 159-160.
- Димов Леонид. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>
- Зоммер Т. (2010). Литературное досьє: Кирилл Ковальджи. М.: Гуманитарий. 230 с.
- Картельян О. (2011). Нежное сердце в ладони бандуры. Памяти М. Василюка. Уездный телеграф. 14 сентября. С. 6.
- Колесник Ю. (2000). Basarabia necunoscută. Кишинів. С. 230-233.
- Колесник Ю. (2011). Timp și Istorie. Autori de la «Viața Basarabiei». Кишинєу. С. 319-330.
- Колесник Ю. (2019). Володимир Каварналі. В кн. : Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мустяце. Ізмаїл-Кишинєу. С. 137-138.
- Леонид Наумович Димов (1926 – 1987). Информационный портал. URL: https://izmail.es/print_version/article/8764
- Лотман Ю.М. (1970). Павел Наумович Берков. *Труды по русской и славянской филологии*. Т. 15. Литературоведение. Тарту. С. 383-384.
- Орлова Е.И. (2017). Вильгельм Зоргенфрей, человек литературы. МГУ им. М.В. Ломоносова. № 2. С. 279-290.
- Писатель Илья Константиновский. URL: <https://www.tgavan.com.ua/pisatel-ilya-konstantinovskij-rodilsya-i-zhil-v-vilkovo/>
- Райбедюк Г.(2020). Ніжне серце моє на долоні бандури цвіло: світлій пам'яті Придунайського поета-кобзаря. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1207860519548106&id=100009725085718
- Циганенко Л., Мустяце С. та інші (2019). Вони змінили історію: 125 вихідців з Південної Бессарабії. Під ред. Л. Циганенко, С. Мустяце. Ізмаїл -Кишинєу. 280 с.

REFERENCES

- Aleksandr Teodorov-Balan (2012). http://izmail.es/print_version/article/269
- Berkov P.N. [https://ru.wikipedia.org/wiki/Berkov_Pavel_Naumovy`ch](https://ru.wikipedia.org/wiki/Berkov_Pavel_Naumovy`ch)
- Sy`ganenko L., Mustyace S. ta inshi (2019). Vony` zminy`ly` istoriyu: 125 vy`xidciv z Pivdennoyi Bessarabiyi. Pid red. L. Sy`ganenko, S. Mustyace. Izmayil - Ky`shy`neu. 280 s.
- Dy`mov Leony`d. <https://ru.wikipedia.org/wiki>

Dzy`kovs`ka L. (2019). Ky`ry`lo Volody`my`rovych Koval`dzhy`. V kn. : Vony` zminy`ly` istoriyu: 125 vy`xidciv z Pivdennoyi Bessarabiyi. Pid red. L. Cy`ganenko, S. Mustyace. Izmayil -Ky`shy`neu. S. 159-160.

Glushhak A.S. Konstanty`novs`ky`j Illya. Ency`klopediya suchasnoyi Ukrayiny`. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=4996

Grasheva L. y` dr. (2003). Teodorov-Balan, Aleksandър Stoyanov. Ky`ry`lo-Metody`evska ency`klopedy`ya (na bolgarskom yazyke). Sofy`ya: y`zd. na BAN, Y`nsty`tut za ly`teratura; akad. y`zdatelstvo «Mary`n Dry`nov». T. IV (dopylneny`ya). S. 44-47.

Kartel`yan O. (2011). Nezhnoe serdce v ladony` bandury. Pamyaty` M. Vasy`lyuka. Uezdnyj telegraf. 14 sentyabrya. S. 6.

Kolesny`k Yu. (2000). Basarabia necunoscută. Ky`shy`niv. S. 230-233.

Kolesny`k Yu. (2011). Timp și Istorie. Autori de la «Viața Basarabiei». Ky`shy`neu. S. 319-330.

Kolesny`k Yu. (2019). Volody`my`r Kavarnali. V kn. : Vony` zminy`ly` istoriyu: 125 vy`xidciv z Pivdennoyi Bessarabiyi. Pid red. L. Cy`ganenko, S. Mustyace. Izmayil - Ky`shy`neu. S. 137-138.

Leony`d Naumovy`ch Dy`mov (1926 – 1987). Y`nformacy`onnyj portal. https://izmail.es/print_version/article/8764

Lotman Yu.M. (1970). Pavel Naumovy`ch Berkov. Trudy po russkoj y` slavyanskoj fy`lology`y`. T. 15. Ly`teraturovedeny`e. Tartu. S. 383-384.

Orlova E.Y`. (2017). Vy`l`gel`m Zorgenfrej, chelovek ly`teratury. MGU y`m. M.V. Lomonosova. # 2. S. 279-290.

Py`satel` Y`l`ya Konstanty`novsky`j. <https://www.tgavan.com.ua/pisatel-ilya-konstantinovskij-rodilsya-i-zhil-v-vilkovo/>

Rajbedyuk G.(2020). Nizhne serce moye na doloni bandury` czvilo: svitlij pam'yati Pry`dunajs`kogo poeta-kobzarya. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1207860519548106&id=100009725085718

Zommer T. (2010). Ly`teraturnoe dos`e: Ky`ry`ll Koval`dzhy`. M.: Gumany`tary`j. 230 s.

Yerych T. Bessarabian Pleiad Of Representatives Of Philological Science (XIX – XX centuries)

From the considerable pleiad of talented natives from South Bessarabii creative work of the most well-known philologists - scientists, literati, publicists is analysed; an attempt on new to estimate them literary and scientific inheritance is done. The article was entered by information about artists-philologists, what lived in a region in a middle XIX - XX of century, whose activity in industry of philology purchased world scientific confession.

A slavist, literary historian and bibliographer of Teodorov-Balan Oleksandr Stoianov, it was the professor of Slavic ethnography, dialectology and history of Bulgarian. A way passed from the leader of department of Bulgarian and Slavic literature to the chancellor of the Sofia university the name of Clement Okhrytskoho, was the honoured doctor of the Sofia university, academician of the Bulgarian academy of

sciences P.N. Berkov received international recognition. At the list of his positions and ranks honoured is a member of a few scientists of advices, chairman of section of literary criticism and linguistics, vice-chairman of Commission on history of philological sciences at Separation of literature and language of AN of the USSR, corresponding member AN the USSR, Informatively-bibliographic presiding commissioner at the International committee of slavists, honoured doctor of the Berlin university the name of Humboldta. Bessarabskyi poet Kovaldzy K.V. purchased a world list. His work was published by the European languages in Romania, Poland, Bulgaria, Moldova. Known for the independent literary position of imailchanyn of Dimov L.N. it was the founder of modernistic literary direction of «onirizm» in Romanian literature of 1960th. Dramaturh and translator, Member of Union of writers of the USSR of Konstantynovskyi I.D. engaged in translations of modern and classic artistic prose from Romanian, published study of literature articles. One of the first in soviet literature touched themes of Kholokostu in Poland and Romania.

An important moment is popularization among the young people of information about talented personalities, that grounds to be proud of the history, by the compatriots and on their examples to bring up the young generation.

Key words: Southern Bessarabia, philology, science, poetry, literature.